

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2022, sen. zn. 29 ICdo 108/2021, ECLI:CZ:NS:2022:29.ICDO.108.2021.1

Číslo: 10/2023

Právní věta:

Podle ustanovení § 298 odst. 7 insolvenčního zákona je dlužník oprávněn podat odvolání proti rozhodnutí insolvenčního soudu o návrhu insolvenčního správce na vydání výtěžku zpeněžení zajištěnému věřiteli bez ohledu na to, zda předtím vznesl námitky proti takovému návrhu.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 28.02.2022

Spisová značka: 29 ICdo 108/2021

Číslo rozhodnutí: 10

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Insolvenční řízení, Žaloba pro zmatečnost

Předpisy: § 229 odst. 4 o. s. ř.

§ 298 odst. 2 IZ

§ 298 odst. 3 IZ

§ 298 odst. 7 IZ

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Dotčená rozhodnutí:

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2021, sen. zn. [29 NSCR 103/2020](#), uveřejněné pod číslem 10/2022 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2020, sen. zn. [29 NSCR 43/2018](#), uveřejněné pod číslem 101/2020 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 2. 2007, sp. zn. [21 Cdo 1269/2006](#), uveřejněné pod číslem 94/2007 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2017, sen. zn. [29 NSCR 94/2014](#), uveřejněné pod číslem 12/2019 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2019, sen. zn. [29 NSCR 141/2017](#)

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 4. 2003, sp. zn. [21 Cdo 2179/2002](#)

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud změnil usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 7. 6. 2021, tak, že se mění usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 23. 2. 2021, tak, že usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 19. 8. 2020, se zrušuje.

I. Dosavadní průběh řízení

1. Usnesením ze dne 23. 2. 2021, Krajský soud v Praze (dále jen „insolvenční soud“):

[1] Zamítl žalobu pro zmatečnost, kterou se dlužník (R. S.) domáhal zrušení usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 19. 8. 2020, (bod I. výroku).

[2] Rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení (bod II. výroku).

2. Insolvenční soud vyšel z toho, že:

[1] Vyhláškou ze dne 28. 4. 2020, zveřejněnou v insolvenčním rejstříku dne 29. 4. 2020, vyrozuměl insolvenční soud dlužníka a věřitele o tom, že mohou podat námitky proti návrhu insolvenčního správce dlužníka (JUDr. M. A.), datovanému dne 16. 3. 2020 a zveřejněnému v insolvenčním rejstříku dne 18. 3. 2020 (B-29), na vydání výtěžku zpeněžení (blíže specifikovaných) nemovitostí dlužníka zajištěnému věřiteli (F., SE) ve výši 2 838 047,86 Kč.

[2] Lhůta k podání námitek proti návrhu na vydání výtěžku zpeněžení uplynula dne 6. 5. 2020.

[3] Usnesením ze dne 11. 6. 2020, zveřejněným v insolvenčním rejstříku dne 12. 6. 2020, vyslovil insolvenční soud souhlas s vydáním výtěžku zpeněžení zajištěnému věřiteli; přitom nepřihlížel k podání dlužníka, které je podle obsahu „pravděpodobně“ námitkami proti návrhu na vydání výtěžku zpeněžení (B-50), neboť dlužník podání „odevzdal na poštu“ až dne 26. 5. 2020.

[4] Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 19. 8. 2020, zveřejněným v insolvenčním rejstříku dne 20. 8. 2020, odmítl odvolání dlužníka proti usnesení insolvenčního soudu ze dne 1. 6. 2020, s tím, že dlužník není podle § 298 odst. 7 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), osobou oprávněnou k podání odvolání.

[5] Dlužník podal dne 19. 11. 2020 žalobu pro zmatečnost (C1-1) proti usnesení odvolacího soudu ze dne 19. 8. 2020, přičemž „přípustnost žaloby a důvody pro její podání“ dovozoval z ustanovení § 229 odst. 4 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), a argumentoval zejména tím, že v „důsledku právní úpravy“ doručování v insolvenčním řízení byl zbaven možnosti seznámit se s vyhláškou insolvenčního soudu ze dne 28. 4. 2020.

3. Na výše uvedeném základě insolvenční soud – vycházející z ustanovení § 14 odst. 1 a § 298 insolvenčního zákona a z ustanovení § 201 o. s. ř. a odkazuje na judikaturu Vrchního soudu v Praze, Nejvyššího soudu a Ústavního soudu – dospěl k následujícímu závěru:

4. „Legitimaci k podání odvolání“ proti usnesení o vydání výtěžku zpeněžení zajištěnému věřiteli mají jen ti účastníci insolvenčního řízení, kteří proti návrhu na vydání výtěžku zpeněžení „včas brojili“ svými námitkami. Opačný výklad by byl v rozporu se zásadami insolvenčního řízení, jež musí být

vedeno tak, aby žádný z účastníků nebyl nespravedlivě poškozen nebo nedovoleně zvýhodněn a aby se dosáhlo rychlého, hospodárního a co nejvyššího uspokojení věřitelů.

5. K odvolání dlužníka Vrchní soud v Praze v záhlaví označeným usnesením potvrdil usnesení insolvenčního soudu v bodu I. výroku a zrušil ho v bodu II. výroku.

6. Odvolací soud – vycházejí z ustanovení § 7, § 71, § 74 odst. 1, § 83 a § 298 odst. 3 insolvenčního zákona a z ustanovení § 229 odst. 4 o. s. ř. a odkazuje na judikaturu Nejvyššího soudu – přitakal závěru insolvenčního soudu o nedůvodnosti žaloby pro zmatečnost a dále dospěl k následujícím závěrům:

7. Dlužník nepodal proti návrhu na vydání výtěžku zpeněžení zajištěnému věřiteli námitky v zákonné lhůtě; i kdyby jeho podání ze dne 26. 5. 2020 bylo „po stránce obsahové“ námitkami, šlo by o námitky opožděné. Návrh insolvenčního správce i usnesení insolvenčního soudu o vydání výtěžku zpeněžení ze dne 11. 6. 2020 byly dlužníku doručeny v souladu s úpravou doručování písemnosti podle insolvenčního zákona. Tvzení o diskriminaci dlužníka (který nemá zařízení s přístupem k insolvenčnímu rejstříku a jehož situace byla ztížena pandemií onemocnění Covid 19) je účelové a „navíc nerozhodné“, neboť prominutí zmeškání lhůty není v insolvenčním řízení přípustné.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

8. Proti usnesení odvolacího soudu podal dlužník dovolání, které podle svého obsahu směřuje proti té části výroku, jíž odvolací soud potvrdil usnesení insolvenčního soudu v bodu I. výroku, a jehož přípustnost vymezuje ve smyslu § 237 o. s. ř. argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena. Odvolacímu soudu vytýká nesprávné právní posouzení věci (dovolací důvod podle § 241a odst. 1 o. s. ř.) a požaduje, aby Nejvyšší soud „napadené rozhodnutí zrušil a vrátil věc soudu prvního stupně k dalšímu řízení, případně aby sám rozhodl a napadené usnesení změnil tak, že podané žalobě vyhověl“.

9. V mezích uplatněného dovolacího důvodu dovolatel zpochybňuje závěr, že odvolání proti rozhodnutí insolvenčního soudu o vydání výtěžku zpeněžení zajištěnému věřiteli mohou (ve smyslu ustanovení § 298 odst. 7 insolvenčního zákona) podat pouze věřitelé a dlužník, jejichž námitkám proti návrhu insolvenčního správce na vydání výtěžku zpeněžení nebylo vyhověno; dovozuje, že „povinnost podat předchozí námitky“ se týká toliko věřitelů.

10. Dovolatel dále uvádí, že přišel v důsledku doručování písemností v insolvenčním řízení (pouze) jejich zveřejněním v insolvenčním rejstříku o možnost seznámit se s návrhem insolvenčního správce na vydání výtěžku zpeněžení; zdůrazňuje, že je nemajetný a nemá přístup k internetu. Způsob doručování písemností upravený v insolvenčním zákoně považuje za diskriminační vůči osobám nemajetným a osobám vyššího věku a navrhuje, aby Nejvyšší soud podal k Ústavnímu soudu návrh na zrušení ustanovení § 71 odst. 1, 2 a § 298 odst. 3 insolvenčního zákona.

III.

Přípustnost dovolání

11. Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (v aktuálním znění) se podává z bodu 2., článku II, části první zákona č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

12. Dovolání v dané věci je přípustné podle ustanovení § 237 o. s. ř., když pro ně neplatí žádné z omezení přípustnosti dovolání vypočtených v § 238 o. s. ř., a v posouzení dovoláním předestřené právní otázky procesního práva (zda odvolání proti usnesení insolvenčního soudu o vydání výtěžku zpeněžení zajištěnému věřiteli může ve smyslu ustanovení § 298 odst. 7 insolvenčního zákona podat pouze dlužník, jehož námitkám proti návrhu insolvenčního správce na vydání výtěžku zpeněžení nebylo vyhověno) jde o věc dovolacím soudem dosud neřešenou.

IV. Důvodnost dovolání

13. Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají. Nejvyšší soud se proto zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

14. Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl (ani nemohl být) zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

15. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

16. Pro další úvahy Nejvyššího soudu je rozhodné následující ustanovení insolvenčního zákona.

§ 298

(...)

(2) Výtěžek zpeněžení po odečtení nákladů spojených se správou a zpeněžením podle odstavce 4, nestanoví-li insolvenční soud jinak, a po odečtení částky připadající na odměnu insolvenčního správce a částky připadající na uspokojení osoby podle odstavce 8 vydá insolvenční správce se souhlasem insolvenčního soudu zajištěnému věřiteli.

(3) Proti návrhu insolvenčního správce na vydání výtěžku zpeněžení podle odstavce 2 mohou ostatní věřitelé a dlužník podat námitky do 7 dnů ode dne zveřejnění návrhu v insolvenčním rejstříku; k později podaným námitkám se nepřihlíží. K projednání včas podaných námitek nařídí insolvenční soud do 30 dnů jednání, při kterém rozhodne o tom, zda návrhu insolvenčního správce vyhoví.

(...)

(7) Rozhodnutí o návrhu insolvenčního správce na vydání výtěžku zpeněžení podle odstavce 2 se doručuje zvlášť dlužníku, insolvenčnímu správci, zajištěnému věřiteli, jemuž má být výtěžek vydán, a věřitelům, kteří proti němu podali námitky; jen tyto osoby mohou proti rozhodnutí podat odvolání.

(...)

Rozhodné znění shora citovaného ustanovení insolvenčního zákona (od 1. 12. 2017 do 31. 5. 2019) se podává z čl. II, části první zákona č. 31/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o

změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony (dále jen „zákon č. 31/2019 Sb.“).

17. Pro úplnost insolvenční soud dodává, že změna ustanovení § 298 odst. 7 insolvenčního zákona provedená s účinností od 1. 6. 2019 zákonem č. 31/2019 Sb. (a spočívající ve vypuštění úpravy doručování usnesení o návrhu insolvenčního správce na vydání výtěžku zpeněžení zvláště osobám tam vypočteným) nemá žádného vlivu na závěry níže formulované, které se tak uplatní i v poměrech insolvenčního zákona ve znění účinném od 1. 6. 2019 (okruh osob oprávněných podat odvolání proti uvedenému rozhodnutí zůstal novelizací nedotčen).

18. Jestliže insolvenční soud rozhoduje o vydání výtěžku zpeněžení zajištěnému věřiteli podle § 298 insolvenčního zákona, zabývá se účelností (a rozsahem) nákladů spojených se správou a zpeněžením předmětu zajištění (jež se spolu se zálohou na odměnu insolvenčního správce v souladu s ustanovením § 298 odst. 2 insolvenčního zákona odečítají od dosaženého výtěžku zpeněžení pro účely určení tzv. „čistého výtěžku zpeněžení zajištění“) v usnesení, jímž onen čistý výtěžek zpeněžení zajištění vydává zajištěnému věřiteli. Proti návrhu insolvenčního správce na vydání výtěžku zpeněžení podle ustanovení § 298 odst. 2 insolvenčního zákona mohou ostatní věřitelé a dlužník vznášet v určené lhůtě námitky, k jejichž projednání nařizuje insolvenční soud jednání (§ 298 odst. 3 insolvenčního zákona) a osoby uvedené v § 298 odst. 7 insolvenčního zákona pak mohou podat proti rozhodnutí insolvenčního soudu o návrhu insolvenčního správce na vydání výtěžku zpeněžení podle § 298 odst. 2 insolvenčního zákona odvolání. Pro zkoumání účelnosti a rozsahu odečítaných nákladů slouží námitkové řízení podle § 298 odst. 3 insolvenčního zákona; námitky vznesené proti účelnosti a rozsahu takových nákladů poté, co usnesení insolvenčního soudu podle § 298 insolvenčního zákona nabylo právní moci, již nemají být znovu věcně zkoumány. To plyne z dikce § 298 odst. 3 části věty za středníkem insolvenčního zákona, jež určuje, že k později (než do 7 dnů ode dne zveřejnění návrhu insolvenčního správce na vydání výtěžku zpeněžení podle § 298 odst. 2 insolvenčního zákona v insolvenčním rejstříku) podaným námitkám se nepřihlíží [srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2021, sen. zn. [29 NSČR 103/2020](#), uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „Sb. rozh. obč.“) pod číslem 10/2022 (dále jen „R 10/2022“), a judikaturu uvedenou v důvodech tohoto usnesení].

19. S dovolatelem lze souhlasit v tom, že ustanovení § 298 odst. 7 insolvenčního zákona rozlišuje mezi osobami, které mohou podat odvolání proti rozhodnutí insolvenčního soudu o návrhu insolvenčního správce na vydání výtěžku zpeněžení pouze tehdy, jestliže (předtím) podaly proti návrhu insolvenčního správce včasné námitky (k prověření jejich důvodnosti slouží shora uvedené námitkové řízení před insolvenčním soudem), a osobami, které mohou podat odvolání proti takovému rozhodnutí insolvenčního soudu bez uvedené podmínky.

20. Na jedné straně tak věřitelé (odlišní od zajištěného věřitele, jemuž má být výtěžek vydán) musí své námitky proti věcné správnosti návrhu insolvenčního správce na vydání výtěžku zpeněžení podat ve lhůtě uvedené v § 298 odst. 3 insolvenčního zákona a pouze v takovém případě mohou v odvolání požadovat, aby odvolací soud přezkoumal závěry insolvenčního soudu o rozsahu a účelnosti nákladů spojených se správou a zpeněžením a dalších částkách odečítaných od výtěžku zpeněžení ve smyslu § 298 odst. 2 insolvenčního zákona. Oproti tomu dlužník, insolvenční správce a zajištěný věřitel, jemuž má být výtěžek vydán, jsou oprávněni podat odvolání proti rozhodnutí o vydání výtěžku zpeněžení „bez dalšího“.

21. Jinak řečeno, ustanovení § 298 odst. 3 insolvenčního zákona sice umožňuje dlužníku podat proti návrhu insolvenčního správce na vydání výtěžku zpeněžení námitky, avšak dlužník je oprávněn podat

odvolání proti rozhodnutí insolvenčního soudu o návrhu insolvenčního správce na vydání výtěžku zpeněžení bez ohledu na to, zda tyto námitky skutečně podal. Je tomu tak (již) proto, že zpeněžení majetku sloužícího k zajištění a vydání dosaženého čistého výtěžku zpeněžení zajištěnému věřiteli představuje důležitý a zásadně nevratný zásah do majetkové sféry dlužníka (takže z pohledu dlužníka jde více než „pouze“ o to, aby od výtěžku zpeněžení byly odečteny částky uvedené v § 298 odst. 2 insolvenčního zákona ve správné výši). I pro dlužníka pak platí, že k případným námitkám ohledně věcné správnosti rozhodnutí o vydání výtěžku zpeněžení zajištění vzneseným v dalším průběhu insolvenčního řízení (typicky při projednání a schválení konečné zprávy) již insolvenční soud nepřihlíží (srov. [R 10/2022](#)).

22. Z dikce § 298 odst. 3 insolvenčního zákona nepochybně plyne, že sedmidenní lhůta k podání námitek proti návrhu insolvenčního správce na vydání výtěžku zpeněžení zajištěnému věřiteli, omezuje i dlužníka (platí i pro něj). Její význam tkví nicméně především v tom, že tam, kde dlužník neuplatnil námitky proti takovému návrhu vůbec, nebo je neuplatnil včas, nebude moci účinně odůvodnit případné odvolání proti rozhodnutí o návrhu insolvenčního správce na vydání výtěžku zpeněžení zajištěnému věřiteli těmito námitkami „skutkově novými“. Současně platí, že insolvenční soud při posuzování návrhu insolvenčního správce na vydání výtěžku zpeněžení zajištěnému věřiteli a při rozhodování o tomto návrhu není vázán pouze obsahem včasných námitek věřitelů a dlužníka, ale přihlíží ke všem skutečnostem vyšlým (podle obsahu spisu) najevo v dosavadním průběhu insolvenčního řízení (do uplynutí lhůty k podání námitek). Jinými slovy, i tehdy, nejsou-li žádnou z oprávněných osob podány námitky proti návrhu insolvenčního správce na vydání výtěžku zpeněžení zajištěnému věřiteli, insolvenční soud takovému návrhu nevyhoví, jde-li s ohledem na dosavadní obsah insolvenčního spisu o návrh nesprávný. Ve stejných mezích jako jsou ty, kterými se řídí (má řídit) insolvenční soud, může podaným odvoláním brojit proti rozhodnutí o návrhu insolvenčního správce na vydání výtěžku zpeněžení zajištěnému věřiteli též dlužník, který neuplatnil námitky proti takovému návrhu vůbec, nebo je neuplatnil včas.

23. Závěr odvolacího soudu, že odvolání proti rozhodnutí insolvenčního soudu o návrhu insolvenčního správce na vydání výtěžku zpeněžení může dlužník podat jen tehdy, jestliže předtím podal námitky proti návrhu insolvenčního správce, tak není správný. V konečném důsledku to znamená, že pravomocné usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 19. 8. 2020, se zakládá na právně chybném (v rozporu se zákonem učiněném) závěru o tom, že odvolání dlužníka muselo být odmítnuto podle § 218 písm. b) o. s. ř. jako podané osobou neoprávněnou; důvod žaloby pro zmatečnost podle § 229 odst. 4 o. s. ř. tak je naplněn (srov. např. důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 2. 2013, sp. zn. [21 Cdo 4119/2011](#), uveřejněného pod číslem 52/2013 Sb. rozh. obč.).

24. Nejvyšší soud proto, maje za splněné předpoklady určené ustanovením § 243d odst. 1 písm. b) o. s. ř., rozhodnutí odvolacího soudu změnil v tom duchu, že žalobou pro zmatečnost napadené usnesení zrušil (§ 235e odst. 2 věta první o. s. ř.).

25. Vzhledem k tomu, že napadené rozhodnutí neobstálo již v rovině výkladu ustanovení § 298 odst. 7 insolvenčního zákona, nezabýval se Nejvyšší soud (pro nadbytečnost) další dovolací argumentací.